

Assessing the presented articles in the 10th to 17th Iranian Physiology and Pharmacology Congress

Farideh Bahrami^{1*}, Saeed Semnanian², Ali Khoshbaten¹

1. Dept. of Physiology and Biophysics, Faculty of Medicine, Medical University of Baqhyatollah, Tehran, Iran

2. Dept. of Physiology, School of Medical Sciences, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Abstract

Introduction: Assessing the variety and quality of the articles presented in the biennial national congresses of physiology and pharmacology is important to investigators in these fields. Analytic assessment of these presentations are of great use to know the stand points of physiology and pharmacology departments in different universities, and also can be informative for policy makers in higher education nation wide.

Methods: In this research we have studied the presentations in the 10th to 17th congresses from different point of views such as general and specified scientific fields, and also the quantity of data production from various departments, universities, and cities. The total number of articles presented in the 10th to 17th congresses was 281, 404, 529, 390, 723, 693, 719, and 687 respectively.

Results: This study shows that the city Tehran is a center for productive universities. In addition, the majority of the studies have been systemic and molecular and cellular studies have not still found their expected stand point. Graduate studies seem to be the active generator for research in these fields and need more attention from policy makers. Overall there has been a steady quantitative growth in these presentations.

Conclusion: Overall the research activity of Iranian physiologist and pharmacologists could be positively graded but needs great attention to remove the weak points and improve the strong ones.

Keywords: Physiology and Pharmacology congress, Research trend, University, City, Iran

* Corresponding Author Email: farideh-bahrami@yahoo.com
Available online @: www.phypha.ir/ppj

بررسی مقالات ارائه شده در کنگره‌های فیزیولوژی، فارماکولوژی دوره دهم تا هفدهم

فریده بهرامی^{۱*}، سعید سمنانیان^۲، علی خوش‌باطن^۱
۱. گروه فیزیولوژی و بیوفیزیک، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران.
۲. گروه فیزیولوژی، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
دریافت: تیر ۸۵ بازبینی: خرداد ۸۶ پذیرش: خرداد ۸۶

چکیده

مقدمه: تحقیق و بررسی پیرامون تنوع و چگونگی مقالات ارائه شده در کنگره‌های فیزیولوژی، فارماکولوژی از جمله مطالعاتی است که به نظر می‌رسد برای محققین این رشته‌ها حائز اهمیت باشد. مطالعات تحلیلی از این نوع راهی برای ارزیابی و بررسی روند رشد دپارتمانها و دانشگاهها را فراهم نموده و همچنین می‌تواند چشم‌اندازی برای سیاست‌گذاریهای آینده در رشته‌های فیزیولوژی و فارماکولوژی در سطح کشور ترسیم نماید.

روش‌ها: در مطالعه حاضر مقالات ارائه شده در کنگره دهم تا هفدهم از جنبه‌های مختلف شامل جنبه عمومی، موضوعی و تخصصی و همچنین تعداد و درصد مقالات ارائه شده به تفکیک دپارتمانها، دانشگاهها و شهرها تقسیم‌بندی شده‌اند. تعداد کل مقالات گزارش شده در کنگره دهم الی هفدهم به ترتیب، ۲۸۱، ۴۰۴، ۵۲۹، ۳۹۰، ۷۲۳، ۶۹۳، ۷۱۹ و ۶۸۷ مقاله بوده است.

یافته‌ها: این بررسی نشان می‌دهد که شهر تهران تمرکز برای دانشگاههای مولد محسوب می‌گردد. علاوه بر این اکثر تحقیقات از نوع سیستمیک بوده و هنوز تحقیقات مولکولی و سلولی جایگاه مناسب خود را نیافته‌اند. از زاویه دیگر، نگاه کلان به کنگره‌های اخیر تأکید بیشتر به دوره‌های تحصیلات تکمیلی را به عنوان موتور پیش برنده علوم الزامی می‌نماید. ثبات در افزایش تعداد مقالات در ۸ سال اخیر می‌تواند بحث اشباع رشد کمی را در تحقیقات علمی فیزیولوژی مطرح نماید.

نتیجه‌گیری: در مجموع عملکرد ۱۶ ساله اخیر محققین فیزیولوژی و فارماکولوژی در قالب کنگره‌های ۲ سالانه را می‌توان مثبت ارزیابی نمود و بر مبنای رویه حرکت لازم است نقاط ضعف موجود شناسایی و به برطرف نمودن آنها اهتمام ورزید.

واژه‌های کلیدی: مقالات، کنگره‌های فیزیولوژی و فارماکولوژی، زمینه تحقیق، دانشگاه، شهر.

مقدمه

گشت و اولین کنگره آن در سال ۱۳۴۸ در بخش فارماکولوژی دانشگاه تهران به ریاست مرحوم دکتر ناصر گیتی برگزار شد [۱ و ۲]. تاریخ و مکان کنگره‌های بعدی به ترتیب در جدول شماره ۱ نشان داده شده است. همانطور که در این جدول مشخص است، چهار کنگره اول در قبل از انقلاب و با فواصل سه سال و ۲ سال از هم تشکیل شده است [۲، ۳ و ۴]. پس از پیروزی انقلاب یک دوره وقفه در برگزاری به وجود آمده و از آن

تاریخچه برگزاری کنگره‌های فیزیولوژی و فارماکولوژی به تاریخچه تاسیس انجمن فیزیولوژی و فارماکولوژی برمی‌گردد. انجمن فیزیولوژی و فارماکولوژی ایران در تاریخ ۱۳۴۷ تاسیس

* نویسنده مسئول مکاتبات: farideh-bahrami@yahoo.com
وبگاه مجله: www.phypha.ir/ppj

جدول ۱- تاریخچه و تعداد مقالات مربوط به کنگره های فیزیولوژی و فارماکولوژی

شماره کنگره	سال برگزاری	محل اجرا	ریاست	دبیر	تعداد مقالات*
اول	۱۳۴۸	دانشگاه تهران- گروه فارماکولوژی (موسسه طب تجربی و فارماکولوژی)	ریاست افتخاری: دکتر عبدالله شببانی، رئیس: دکتر ابراهیم نعمت الهی، نایب رئیس: دکتر ناصر گیتی - دکتر مجید خورسند	دکتر سعید اعتصامی	۲۱
دوم	خرداد ۱۳۵۱	دانشگاه تهران- گروه فارماکولوژی (موسسه تحقیقات علوم پزشکی)	دکتر احمد عطائی	دکتر محمد خوئی	۳۰ سخنران، ۸۰ شرکت کننده
سوم	اردیبهشت ۱۳۵۴	دانشگاه ملی ایران		دکتر طباطبائی	۱۳۸
چهارم	اردیبهشت ۱۳۵۶	دانشگاه شیراز		دکتر افروغ ابطحی	۴۸
پنجم	اردیبهشت ۱۳۶۰	دانشگاه تهران- گروه فارماکولوژی	دکتر محمد خوئی		
ششم	اردیبهشت ۱۳۶۲	دانشگاه تبریز			
هفتم	مهر ۱۳۶۴	دانشگاه علوم پزشکی مشهد	-	دکتر مهدی بلالی	۱۰۶
هشتم	اردیبهشت ۱۳۶۶	دانشگاه علوم پزشکی اصفهان		دکتر ایرج جوادی	۱۴۴
نهم	اردیبهشت ۱۳۶۸	دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	دکتر فریدون عزیزی	دکتر فرشته معتمدی	۲۶۳
دهم	آذر ۱۳۷۰	دانشگاه علوم پزشکی اهواز	دکتر علی دیانت	دکتر صالح زاهدی اصل	۲۸۱
یازدهم	اردیبهشت ۱۳۷۲	دانشگاه علوم پزشکی تبریز	دکتر حسین صادقی شجاع	دکتر احمد قندیها	۴۰۴
دوازدهم	آبان ۱۳۷۴	دانشگاه علوم پزشکی ایران	دکتر سجادی	دکتر مسعود محمودیان	۵۲۹
سیزدهم	شهریور ۱۳۷۶	دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	دکتر حمید رضا جمشیدی	دکتر حجت الله علائی	۳۹۰
چهاردهم	اردیبهشت ۱۳۷۸	دانشگاه علوم پزشکی تهران	دکتر محمدرضا ظفرقندی	دکتر سید مهدی رضایت	۷۲۳
پانزدهم	آبان ۱۳۸۰	دانشگاه علوم پزشکی شیراز	دکتر محمدرضا پنجه شاهین	دکتر غلامعباس دهقان	۵۹۳
شانزدهم	اردیبهشت ۱۳۸۲	دانشگاه های تربیت مدرس و علوم پزشکی بقیه ا... (عج)	دکتر سید مسعود خاتمی	دکتر سعید سمنانیان، دکتر علی خوش باطن	۷۱۹
هفدهم	مهرماه ۱۳۸۴	دانشگاه علوم پزشکی کرمان	دکتر ایرج شریفی	دکتر حمید نجفی پور	۶۸۷

* مقالات چاپ شده (بطور کامل) در کتابچه خلاصه مقالات ارائه شده در کنگره

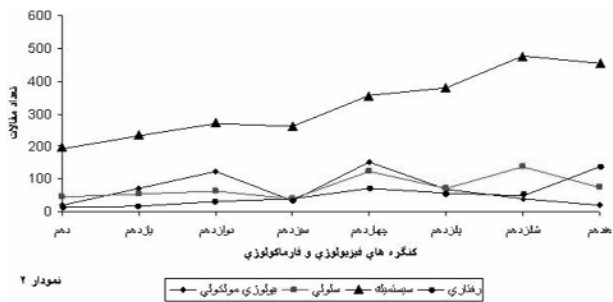
مقالات ارائه شده به تفکیک شهرها، دانشگاهها و دپارتمانها را در هر دوره جمع بندی نماییم.

مواد و روشها

منابع مورد استفاده در این تحقیق کتابچه خلاصه مقالاتی است که از سوی برگزارکنندگان کنگره های فیزیولوژی و فارماکولوژی در هر دوره انتشار یافته است [۱۰-۱۷]. هر یک از خلاصه مقالات از جنبه های عمومی، موضوعی و تخصصی، دپارتمان، دانشگاه و شهر مورد تقسیم بندی قرار گرفت.

تقسیم بندی عمومی شامل جنبه بنیادی و کاربردی بود و یا بنیادی- کاربردی بودن مقاله در نظر گرفته شد. مقالات بنیادی مقالاتی هستند که تحقیق انجام گرفته صرفاً در زمینه علوم پایه و جهت توسعه معلومات بشری بوده و هدف کاربردی خاصی در آن مورد نظر محقق نبوده است. مقالات کاربردی

پس و از سال ۱۳۶۰ تاکنون کنگره های فیزیولوژی و فارماکولوژی با توالی و نظم جدی، هر دو سال یکبار برگزار شده اند [۵-۱۷]. تحقیق و بررسی پیرامون مقالات ارائه شده در کنگره های فیزیولوژی و فارماکولوژی از دیدگاه های مختلف می تواند برای محققین فیزیولوژی و فارماکولوژی کشور حائز اهمیت باشد. تقسیم بندی مقالات از جنبه ها و زوایای مختلف راهی است برای شناخت نقاط ضعف و قوت بخش های مربوطه در زمینه های متنوع تخصصی، بررسی علایق محققین و همچنین میزان رشد و توسعه گروه های فیزیولوژی و فارماکولوژی. علاوه بر این، این مطالعه می تواند با کمک به مدیران و مسئولان امر راهگشای سیاست گزاریهای جامع تر، آینده نگرتر و بهتری برای رشد و توسعه امر علوم پایه پزشکی در کشور باشد. لذا ما در این تحقیق بر آن شدیم تا مقالات ارائه شده در این کنگره ها را از دوره دهم تا هفدهم از جنبه عمومی، موضوعی و تخصصی تقسیم بندی نموده و همچنین تعداد

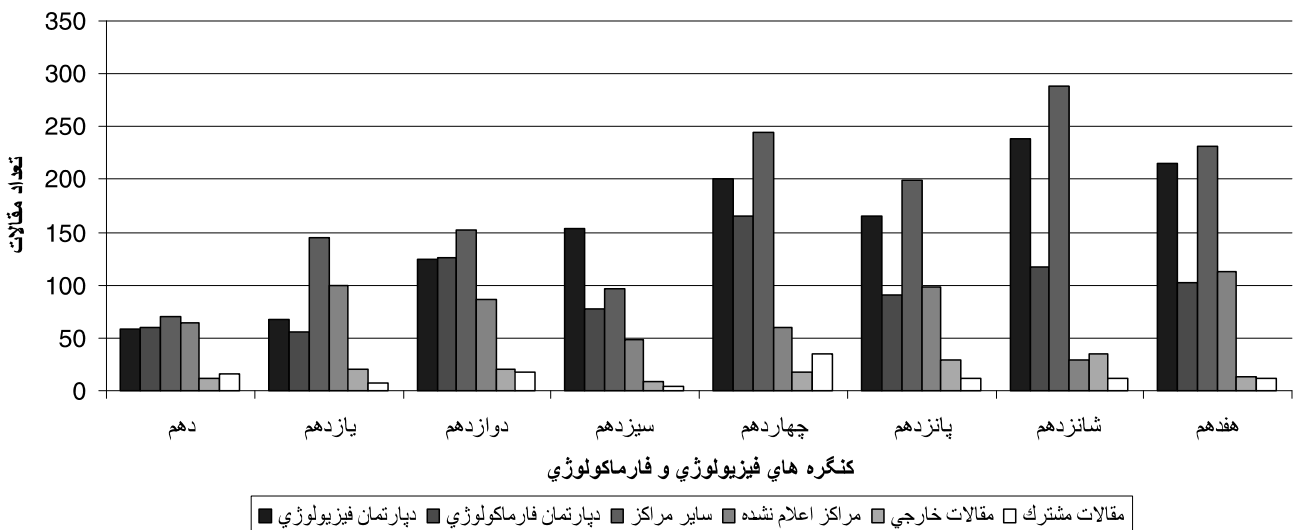
نمودار ۲- تعداد مقالات ارائه شده بر اساس تقسیم‌بندی موضوعات رفتاری، سیستمیک سلولی و بیولوژی مولکولی در طول هشت دوره از کنگره‌های فیزیولوژی و فارماکولوژی.

عنوان مثال چنانچه هدف اصلی مقاله‌ای سنجش و مقایسه متغیری در سطح سلولی بوده، در حیطه موضوع سلولی تقسیم‌بندی شده است، هرچند از روش رفتاری نیز استفاده شده باشد. در مجموع ملاک تقسیم‌بندی هدف اصلی مقاله بوده است.

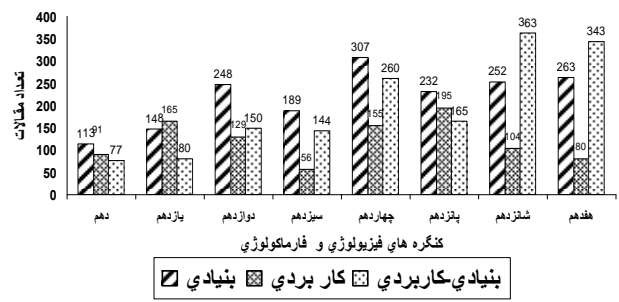
لازم به ذکر است در بررسی انجام شده آدرس مقاله، بر مبنای اسم اول و یا فرد ارائه دهنده مقاله در کنگره مورد نظر قرار گرفته است. منظور از مقالات مشترک که در مقابل مقالات ارائه شده در داخل کشور و مقالات ارائه شده از خارج کشور، بیان می‌شود، مقالاتی هستند که توسط محققین ایرانی در مراکز خارج از کشور انجام شده‌اند.

یافته‌ها

بررسی نتایج نشان می‌دهد که در مجموع و با وجود نوسانهای مختصر در طول دوره‌های مختلف، تعداد کل مقالات

نمودار ۳- مقایسه تعداد مقالات ارائه شده در دپارتمانهای فیزیولوژی و فارماکولوژی، سایر مراکز، مقالات داخلی، و مقالات خارجی در طول هشت دوره از کنگره‌های فیزیولوژی و فارماکولوژی.

نمودار ۱- تعداد مقالات ارائه شده در زمینه‌های بنیادی، کاربردی و بنیادی-کاربردی در طول هشت دوره از کنگره‌های فیزیولوژی و فارماکولوژی.

مقاله‌ای هستند که تلاش محقق از ابتدا، به مرحله کاربرد رساندن نتایج تحقیق، از قبیل ارائه یک روش جهت تولید دارو و یا درمان بیماری و غیره بوده است. علی‌نهاییه، مقالاتی که در آنها نتیجه کار محقق علاوه بر پیشبرد مرزهای بنیادین دانش، می‌توانسته مورد استفاده کاربردی نیز قرار گیرد، جزء مقالات بنیادی - کاربردی تقسیم‌بندی شدند.

تقسیم‌بندی موضوعی شامل گروه‌بندی مقالات در زمینه‌های سیستمیک، رفتاری، بیولوژی مولکولی و یا زمینه سلولی بوده است.

تقسیم‌بندی تخصصی شامل جداسازی مقالات از نظر زمینه‌های تخصصی از قبیل فیزیولوژی سلول، اعصاب، قلب و عروق، تنفس، متابولیسم، غدد، کلیه، گوارش، فارماکولوژی بالینی، فارماکوکینتیک، سم‌شناسی، ایمونوفارماکولوژی، التهاب، شیمی‌درمانی، سرطان، وابستگی دارویی و اعتیاد، گیاهان دارویی، بیوتکنولوژی و موضوعات دیگر است.

نکته قابل ذکر اینکه در تقسیم‌بندی موضوعی مقالات به

جدول ۲ - تقسیم بندی زمینه تخصصی مقالات ارائه شده در کنگره دهم تا هفدهم فیزیولوژی و فارماکولوژی.

ردیف	زمینه تخصصی	جمع	دوازدهم	سیزدهم	چهاردهم	پانزدهم	شانزدهم	هفدهم	جمع	درصد
۱	علوم اعصاب	۵۲	۵۶	۱۰۴	۹۶	۱۳۳	۱۱۸	۱۰۶	۷۷۷	۱۷/۹۱
۲	متابولیسم و غدد	۳۷	۵۸	۵۶	۴۳	۶۶	۶۵	۷۲	۵۱۸	۱۱/۹۴
۳	خواص دارویی گیاهان	۱۷	۲۴	۳۶	۲۶	۷۶	۵۴	۱۴۹	۵۰۷	۱۱/۶۹
۴	فارماکولوژی بالینی	۳۵	۶۶	۶۳	۴۸	۹۹	۴۲	۶۴	۴۸۷	۱۱/۲۳
۵	قلب و عروق و هماتولوژی	۲۹	۲۳	۳۴	۵۱	۵۹	۷۴	۸۹	۴۲۵	۹/۸
۶	فیزیولوژی سلول	۲۶	۴۰	۳۸	۲۱	۵۶	۲۰	۳۷	۲۶۳	۶/۰۶
۷	سم شناسی	۱۹	۲۳	۲۵	۱۴	۴۰	۳۹	۲۲	۲۱۴	۴/۹۳
۸	ایمونوفارماکولوژی و التهاب	۱۳	۲۴	۳۰	۲۳	۳۹	۳۲	۲۹	۲۱۰	۴/۸۴
۹	وابستگی دارویی	۵	۸	۱۲	۱۶	۳۷	۳۱	۲۹	۱۹۹	۴/۵۸
۱۰	موضوعات مختلف	۹	۱۳	۳۲	۱۱	۸۷	۸۱	۲۲	۱۵۵	۳/۵۷
۱۱	فارماکوکینتیک	۱۱	۲۰	۳۸	۴	۲۱	۱۶	۱۰	۱۲۷	۲/۹۲
۱۲	شیمی درمانی و سرطان	۶	۱۸	۲۲	۴	۱۷	۱۰	۱۳	۹۶	۲/۲۱
۱۳	گوارش	۱۱	۱۱	۱۰	۱۰	۲۵	۲۰	۱۷	۱۱۵	۲/۶
۱۴	تنفس	۶	۹	۱۶	۶	۱۵	۲۰	۱۴	۹۸	۲/۲۶
۱۵	کلیه	۳	۶	۹	۱۱	۱۰	۳۳	۱۶	۹۷	۲/۲۳
۱۶	بیوتکنولوژی	۰	۲	۴	۶	۱۳	۸	۱۱	۴۸	۱/۱

طول هفت دوره اخیر حائز بیشترین درصد مقالات (۱۷/۹ درصد) بوده است و در طول هشت دوره از دوره دهم تا هفدهم روند افزایش آن مشهود است. پس از آن بیشترین درصد مقالات در طول هشت دوره به ترتیب مربوط به مبحث متابولیسم و فیزیولوژی غدد، فارماکولوژی بالینی، فیزیولوژی قلب و عروق، خواص دارویی گیاهان، فیزیولوژی سلول، ایمونوفارماکولوژی و التهاب، سم شناسی، موضوعات مختلف، وابستگی دارویی، فارماکوکینتیک، فیزیولوژی گوارش، شیمی درمانی و سرطان، فیزیولوژی کلیه، تنفس و بیوتکنولوژی می باشد (جدول ۲).

نتایج نشان می دهند تعداد مقالات در زمینه های تخصصی علوم اعصاب و خواص دارویی گیاهان، در طی هشت کنگره اخیر رو به افزایش بوده اند. اما سایر موضوعات آهنگ افزایشی منظمی را نشان نمی دهند (جدول ۲).

در مورد مقایسه دپارتمانها در طول دوره ها، دپارتمانهای فیزیولوژی سیر صعودی نسبتاً منظمی را در ارائه مقاله نشان می دهند که از دوره دوازدهم افزایش چشمگیری داشته است. تعداد مقالاتی که ماهیت دقیق دپارتمان و یا مرکز آن مشخص نیستند نیز قابل توجه

از دوره اول تا هفدهم سیر صعودی داشته (جدول ۱). برای مثال در دوره سیزدهم (کنگره اصفهان) بعلت ارائه کلیه مقالات بصورت سخنرانی تعداد مقالات کمتری مورد پذیرش واقع شده و در دوره چهاردهم (کنگره علوم پزشکی تهران) شاید به علت پذیرش تعداد زیادی از مقالات از سایر مراکز غیر از دپارتمانهای فیزیولوژی و فارماکولوژی اندکی افزایش نسبت به دوره های قبل و بعد مشاهده می شود (جدول ۱ و نمودار ۳).

نتایج مربوط به تقسیم بندی مقالات از دیدگاه بنیادی، کاربردی و بنیادی-کاربردی نشان می دهند که نظم مشخصی بر سیر کنگره ها از این زاویه حاکم نمی باشد، و در مجموع و به طور متوسط حدود ۴۰،۶۵٪ مقالات بنیادی، ۳۶،۶٪ بنیادی- کاربردی و ۲۲،۵٪ کاربردی می باشند (نمودار ۱).

در تقسیم بندی موضوعی، تعداد مقالات در طول هشت دوره در زمینه بیولوژی مولکولی دارای افت و خیز است. در زمینه سلولی رشد تعداد مقالات آهسته است و در زمینه رفتاری نیز افزایش ملایمی مشاهده می شود. غالب مقالات با موضوعات سیستمیک بوده که به استثنای دوره هفدهم روند افزایشی در طول هشت دوره در این زمینه نیز مشاهده می شود (نمودار ۲). در زمینه موضوعات تخصصی مبحث علوم اعصاب در

